

Føroyingar og mannarættindi

Skal ein útlendingur gera av, hvør ið sleppur at búgva í Føroyum?

Ella: Hvussu virða føroyingar mannarættindi? spyr Hans Jacob Debes, doktari, í »Sjónarmið« í dag.

SJÓNARMÍÐ

Hans Jacob Debes, professari: -Hevur Amnesty International í Føroyum onga meining um aktuella sakina um politiska flóttamannin Emil Andrei!

Tað mesta av einum ári hevur ein ólukkuligur russari, Nikolai Popov, sum av politiskum orsökum rýmdi av skipi sinum, sitið og biðað eftir, at danska lögmláráðið fekk upp í lag at geva honum svar upp á umsókn um at sleppa at verða verandi í Føroyum. Maðurin hevði einki ilt gjørt í Føroyum, so hvi skuldi hann ikki sloppið at búð her, um hann vildi; varð hann sendur heimaftur, vístu øll, at maðurin varð revsaður.

Av fremmandu náði sini hevur nú danski lögmláráðharrin, sum er ein púra fremmandur fuglur í Føroyum, avgjort at byta miskunn sine á byta.

Viðgerð lögmláráðsins av politiskum flóttafólki hevur nú í fleiri ár verið undir hørðum atfinningum í danskum politikki og fjølmiðlum. Í lótu situr ein serdomstólur og kannar embætisfærsluna hjá enum fyrrverandi danskum ráðharra í einum ávisum flóttafólkamáli — »Tamilmálinum«.

Sambært danskum fjølmiðlum kann henda sak gerast hin størsta politiska góla síðan Alberti-goluna í 1908.

Føroyingar hava tí onga grund at kenna seg tryggja. Tað eru, hóast alt, teir, sum eiga hetta landið og skulu liva og doyggja her.

Ein rumenskur politiskur flóttamaður, Emil Andrei, hevur eisini sitið í nakrar mánaðir og biðað eftir svári frá lögmláráðnum um politiskt friðskjól, ti hann kendi seg ikki tryggja í heimlandi sinum og tordi tí ikki heimaftur. Hann fekk tvørt nei fyri at búgva í Føroyum, men fær tó stundir at »pakka niður«, áðrenn hann noyðist av landinum — eftir egnari meting til eina ótrygga og vandamikla framtíð. Alt hetta man hann vita betur enn vit.

Maðurin er av øllum, sum eru komin í samband við hann, kendur sum ein friðarligur og mentaður hampamaður. Eingin føroyingur hevði droynt um at sytt honum loyvi at búgva hjá okkum. Føroyingar flestir mundu heldur verið ernir av at hjálpa einum medmenniskja í vandamikla trong-støðu.

Men í staðin hava føroyskir myndugleikar valt at sita hendur í favn og biða eftir boðum uttaneftir — uttan iva væl vitandi um, hvussu fleiri spurningar av hesum slag hava verið við- og avgjördir í Danmark.

»Tað hevur verið Føroya siður« so leingi, at vit føroyingar hava kanska gloymt tað ræðuliga og órættvísu í hesi mannagongd. Føroyingar eru annars grammasitir sjálvir at

rósa sær av sínum egna gestabliðni! Er tað nú nóg mikið at spyrja fremmandar valdsharrar, hvør ið búgva kann okkara millum. Tað plaga tey, sum sita í egnum búgvi, at ráða fyri sjálv. Tí verða hesar báðar við- og avgerðir imyndir av, at í hesum landi ráður ikki fólk ið sjálv.

Danir, sum flyta higar, skulu ikki til »viðgerðar« í nakrari danskari ráðstovu í mánaðir, hóast teir eru líka fremmandir sum ein russari ella ein rumenari.

Føroyskir fjølmiðlar, skrivaðir, sagdir og sýndir, endurgeva avgerð lögmláráðharrans, so sum fútin (sjálvsagt eftir rættari galdandi mannagongd) hevur lagt hana fram, á sama hátt sum tíðindi um veður og vind, fisk og verkban. Eingin sjálvstøðug viðgerð, eingin »pínligur« spurningur. Alt verður bert á lættasta hátt lisið upp fyri lesarum, lurtarum og hyggjarum. Her hevur einki verið gjørt við ta »boring«, sum tíðindamenn plaga at siga seg vera so stoltar av.

Sjálvsagt vita øll, ið hava bert hylling á føroyskum »stjórna«-viðurskiftum, at tað eru lögmláráð og fólkating, sum taka avgerð um umsóknir um ríkisborgararétt (Smb. »Lov om indfødsret meddelelse«,

sum fyrr varð send Løgtinginum, Rættarnevndini, til kunningar, men nú, sambært upplýsingum í onkrum blað, bert Landsstýrinum).

Men umsókn um upphaldsloyvi hjá fólki í neyð, og sum ongum hevur gjørt nakað, skuldi ongantið verið noktað. Hetta líkist ikki føroyingum — ið hvussu er ikki teirri mynd, teir hava og geva øðrum av sær sjálvum.

Eingin rýmir frá húsi og heimi og heimlandi sinum uttan orsakir.

Hvat er støðan hjá føroyingum sjálvum? Hjá Føroya Løgtingi (Rættarnevndini, teirri lógligu og óviðkaðu) og Føroya Landsstýri? Hjá Landsstýrismanninum í rættarmálum?

Eru hesir føroysku stovnar, ið kalla seg myndugleikar í Føroyum, veruliga so ússaligir, at teir ikki tora sjálvir at taka støðu til mál sum hetta — men tveita avgerðir um mannalagnur yvir á ein fremmandan mann og lítið virdu skrivstovukrakkur hansara.

Hevur Amnesty International í Føroyum onga meining um hesa sak? Mannarættindi skuldu helst ikki bara verið rættindi, sum fólk í øðrum londum skuldu havt.

Er málið nú bara slept, og lögreglan, so sum henni verður álagt, sendir manninn mest sum

fanga av aftur landinum?

Eru Føroyar tá enn eitt »rættarsamfelag«? Og eitt kristið samfelag, sum føroyingar vanliga breggja sær av at vera. Í skúlunum hava allir føroyingar lært søguna um ein miskunsaman samáriubúgva. Men hon er kanska bara til skúla-brúks og kanska til áminningar onkran sunnudag.

Russarar og rumenarar ráða hóast alt sjálvir fyri, hvør ið sleppur at búgva í londum teirra. Henda rætt hava føroyingar ikki, hóast alt heimastýris-»frælsi«. Tað er prógvað við nevnda dømi.

Vónandi — men tann vónin er ikki stór — er hitt endaliga orðið í hesum sera, sera álvarsama máli fyri føroyingar ikki sagt enn.

Føroyingar mugu sjálvir taka málið í egnar hendur og broyta hesa avgerð — um nakað vet av tjóðskaparligari sjálvsvirðing er eftir. So má danskur lögmláráðharri vera tað, hann er. Tann órætt, hann møguliga ger í Danmark, eigur hann ikki at sleppa at viðka til eisini at umfata Føroyar.

Eisini føroyingar, ið ikki eru myndugleikar, skuldu sagt hugsan sína um hetta mál.

Tora vit at hyggja upp í eyguni á frælsu fólki aftur, um henda

danska avgerð verður »effektuerad« — gjøgnum alla lögregluskipanina í Føroyum, Danmark og í Rumenia. Tann leiðin má vera tung at vita sær.

Ið hvussu er verður truplari hjá føroyingum at fordøma onnur, um tað hendir, sum nú er ætlað.

Og føroyingar hava gjørt seg sekar í stórum broti móti øllum hugsjónum um mannarættindi. At umbera seg við, at tað vóru danskir myndugleikar yvir Føroyum, sum tóku avgerðina hjálpir litið. Maðurin hevur jú verið gestur í okkara landi, ikki teirra! Um vit góðtaka dansku avgerðina, eru vit líka sekir sum teir.

Hans Jacob Debes

Lýsingin sæst ongastaðni so væl sum í Sosialinum!